

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ

Кузін Н.В., к.е.н., доцент, завідувач кафедри землевпорядкування та кадастру

Проблема раціонального використання та охорони земель, особливо, сільськогосподарських угідь, завжди була і залишається особливо актуальною.

Раціональне використання і охорона земель – велика науково-технічна, соціально-економічна та екологічна проблема сучасності, від вирішення якої безпосередньо залежить досягнення як економічних, так і соціальних цілей нашого суспільства. Це обумовлено, насамперед, виключною роллю землі в процесі виробництва матеріальних благ, обмеженістю та неможливістю заміни земельних ресурсів, а також антропогенною зміною середовища на значних територіях, що викликає активізацію ерозії ґрунтів, створення техногенних ландшафтів, затоплення та підтоплення великих площ, забруднення земель продуктами та відходами промислового виробництва, радіонуклідами, хімікатами.

Однією із важливих проблем сьогодення є використання сільськогосподарських земель, які зазнали радіоактивного забруднення.

Суттєвий вплив на ведення сільськогосподарського виробництва в багатьох регіонах України мали наслідки Чорнобильської катастрофи. Як наслідок - значна територія України має довготермінову базу для проявлення малих доз радіації. Були «згорнуті» землевпорядні роботи на вказаних територіях, недостатньо впроваджувалися рекомендації по веденню сільського господарства в умовах забруднення радіонуклідами, в багатьох випадках був відсутній належний контроль за якістю продукції.

Радіаційний стан визначається, насамперед, інтенсивністю включення радіонуклідів у харчовий ланцюг ґрунт-рослини-тварини-продукція тваринництва, що значно відрізняється залежно від типу ґрунту та технологічних і екологічних умов виробництва.

Використання радіоактивно забруднених територій ускладнюється розповсюдженням дерново-підзолистих піщаних і супіщаних ґрунтів з кислою та сильно кислою реакцією, а також торфово-болотних ґрунтів, що характеризується значним переходом радіоактивних речовин в рослини; недостатнім вмістом мікроелементів в ґрунтах; наявністю перезвожених кормових угідь.

Одним з найефективнішим заходом управління рівнем забруднення продукції сільськогосподарського виробництва є правильна організація землекористування, яка передбачає визначення оптимальної структури посівних площі і радіонуклідної системи сівозмін у відповідності з біологічними властивостями культур та ґрунтовим покривом, що дає можливість отримувати екологічну чисту продукцію без суттєвих втрат.

Програма дій, в подальшому, щодо ліквідації наслідків радіоактивного забруднення території в цілому і земельних ресурсів зокрема, має бути спрямована на ефективне зменшення доз радіаційного навантаження на населення, що проживає в сільській місцевості, за рахунок виробництва «чистої» сільськогосподарської продукції і продуктів харчування. Є нагальною і потреба у розробці комплексних документів на державному рівні, які б в кінцевому підсумку передбачали відтворення головних функцій забруднених радіонуклідами ґрунтів: санітарно-гігієнічних, продукційно-відтворювальних і буферних. Завдання ці складні, проте виконання їх є комплексним стратегічним управлінням продуктивністю агроценозів.